

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ “ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА”

КАФЕДРА _____
(назва факультету або інституту)
_____ (назва випускової кафедри)

Затверджено на засіданні випускової кафедри

_____ (назва кафедри)

(протокол № _____ від _____ 2020 року)

Наукова складова дисертаційного дослідження

на тему: “ _____ ”

(назва дисертації)

аспірантки I року навчання

зі спеціальності _____
(назва спеціальності)

_____ (прізвище, ім'я по-батькові аспіранта)

Івано-Франківськ,
2020 р.

У вступі роботи визначено:

1. **Актуальність дослідження**, яка обумовлена тим, що дошкільники знаходяться в специфічних умовах природного і соціального середовища, яке характеризується крайньою ідеологічною, політичною, соціальною і економічною нестабільністю, що вимагає певних психо-фізіологічних затрат для підтримки своєї життєздатності, тобто здатності фізично і духовно розвиватися.

Формування здорового способу життя дошкільнят в умовах дошкільного закладу неможливе без створення теоретичних основ валеологічної культури і практичної системи зміцнення здоров'я і профілактики захворювань, а також усвідомлення того, що валеологічна підготовка є необхідною частиною професійної підготовки майбутніх інструкторів ФВ.

Для майбутнього фахівця сфери ФВ валеологічна підготовка є важливою складовою частиною професійної підготовки вже і тому, що така діяльність спочатку направлена на зміцнення здоров'я, відновлення фізичних і психічних сил, на подолання гіподинамії, стресів, на підвищення життєздатності особи у всіх її проявах.

Знання по валеології в процесі професійного виховання повинні стати частиною системи професійних знань студента і реалізовуватися в валеологічній діяльності, у вигляді зміни вчинків, звичок, думок і бажань, а також способу життя.

Центральною фундаментальною проблемою валеології є відношення до поняття індивідуального здоров'я. Системний підхід до оцінки індивідуального здоров'я ставить в центр проблему дитини, в цілісності і багатовимірності його динамічних характеристик і висуває на перший план завдання по вихованню потреб в здоров'ї, по формуванню культури здоров'я в процес індивідуального розвитку особи і в процесі його професійного навчання, освоєння наукової літератури і досвіду діяльності дозволив виділити суперечність між необхідністю підготовки фахівця сфери ФВ, здібного до формування здорового образу життя та усвідомленню необхідності цього для інших людей, і недостатністю валеологічних знань, які студенти отримують в процесі професійної освіти, несформованістю валеологічної культури майбутнього інструктора ФВ.

2. Об'єкт дослідження – валеологічне виховання студентів у ВНЗ.

3. Предмет дослідження – процес професійної підготовки студентів до валеологічної діяльності у дошкільних закладах освіти.

4. Мету дисертаційного дослідження, що полягає у розробці змісту і методики валеологічної підготовки студентів у ВНЗ.

Також у відповідності до поставленої мети, сформульовано наступні завдання дослідження:

1. Провести аналіз змісту професійного виховання у ВНЗ і виявити специфіку валеологічної підготовки студентів.
2. Визначити мету і принципи валеологічної підготовки студентів у ВНЗ.
3. Розробити програму учбової дисципліни «Валеологія» і апробувати її в професійному навчанні студентів у ВНЗ.
4. Визначити ефективні форми і методи валеологічної підготовки.
5. Виявити критерії сформованості валеологічних знань і валеологічної культури студентів у ВНЗ.

6. Наукову новизну дисертаційного дослідження, яка полягає в тому, що вперше на основі аналізу змісту професійного виховання у ВНЗ виявлені специфічні компоненти валеологічної підготовки студентів у ВНЗ: гносеологічний, аксіологічний; творчо-формулюючий; художньо-необхідний; комунікативний.

Визначена мета формування валеологічної культури студентів у ВНЗ: формування у студентів цілісної системи валеологічних знань, яка включала б питання педагогічної валеології, валеологічної психології; виховання валеологічної культури, яку слід розглядати як елемент професійної освіти; організація валеологічної освіти, що відповідає вимогам концепції безперервної професійної освіти; основні принципи: принцип наступності, де основи валеології в контексті загальної спеціальної підготовки входять самостійним компонентом в систему професійних знань, умінь і навиків, розподілених по етапах підготовки; принцип диференційованого змісту валеологічних дисциплін; принцип соціалізації і гуманітаризації, що означає ціннісне освоєння реальності; формування навиків

валеологічної поведінки при виконанні соціальних ролей; принцип практичної спрямованості змісту валеологічних знань; принцип гнучкості і варіативності, що вимагає періодичного перегляду змісту валеологічної підготовки відповідно до економічних, політичних процесів, що змінюються, в суспільстві; принцип системності і міждисциплінарної валеологічної освіти, що відображає здатність інтегрувати управлінські, педагогічні, психологічні, фізіологічні, соціологічні знання з практичною діяльністю у дошкільних закладах освіти.

7. Теоретичне та практичне значення дослідження полягає в тому, що розроблена програма курсу «Валеологія» для студентів у ВНЗ, основними завданнями якої є: вивчення валеології як науки про здоров'я; вивчення педагогічної валеології, її інтеграції; формування валеологічної культури і застосування її до власного організму; оволодіння основами валеологічної психології, валеологічної фізіології, валеологічними проблемами міжособистих відносин; формування особової, соціально-значущої позиції майбутнього інструктора ФВ в області здоров'я, розвиток валеологічного мислення і валеологічної етики; поглиблення і розширення валеологічних знань з вивченням теорії і практики концепцій «чинників ризику», «хвороб поведінки», «шкідливих звичок» для подальшого застосування в професійній валеологічній діяльності.

Виявлені критерії (когнітивний, емоційний, регулятивний) і рівні (високий, середній, низький) сформованості валеологічної культури студента у ВНЗ.

Визначені найбільш ефективні форми (лекція прес-конференція, лекція-візуалізація, лекція із запланованими помилками, семінар-ігра «брейн-ринг», семінар-аукціон) методи (проектування, рефлексії, дослідницький метод, метод вирішення конкретних ситуацій, самостійна робота) валеологічної підготовки студентів у ВНЗ.

8. Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є загальнотеоретичні положення про єдність теорії і практики, зв'язку виховання з реальною життєвою ситуацією; а також філософсько-психологічні ідеї про дитину як вищу цінність і суб'єкта суспільного розвитку, про провідну роль пізнання,

спілкування і діяльності в розвитку особи; вчення про рушійні сили розвитку особи, про чинники і умови розвитку дитини, про суть саморозвитку особи.

У роботі використовувалася сукупність теоретичних та емпіричних методів дослідження: теоретичний аналіз і синтез емпіричних даних; теоретико-методологічний аналіз філософської, психологічної, педагогічної літератури; моделювання; емпіричні приватні методи (анкетування, аналіз літератури, документів і результатів практичної діяльності студентів, педагогічне спостереження, метод експертних оцінок); констатуючий і формуючий експерименти.

Використовувалися фундаментальні дослідження по професійній педагогіці, по загальних принципах дидактики, по філософії, по соціології, про механізми персоналізації особи, моделювання її розвитку і діяльності.

Важливе значення в концептуальному плані мали положення про продуктивну працю і професійну освіту, про проблеми змісту валеологічної діяльності.

Валеологічні аспекти розвитку і рівня валеологічних знань студентів, інструкторів дошкільних закладів освіти і дітей 5-6 років вивчені за допомогою спеціально розробленої анкети.

9. Структуру роботи, яка складається із вступу, трьох розділів з висновками до кожного, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків.

Перший розділ – “Валеологічна підготовка студентів до майбутньої діяльності у дошкільних закладах освіти” складається з двох підрозділів.

У першому підрозділі: **“Валеологічна освіта як частина професійної підготовки інструкторів ФВ”** обґрунтовується концепт поняття “валеологічна діяльність” у галузі фізичної культури і спорту. З’ясовується, що причинами введення посади інструктора з фізичного виховання у дошкільних закладах освіти є гостра необхідність формування здорового способу життя дошкільнят в умовах дошкільного закладу, яке неможливе без створення теоретичних основ валеологічної культури і практичної системи зміцнення здоров’я та профілактики захворювань, а також усвідомлення того, що валеологічна підготовка є необхідною

частиною професійної підготовки майбутніх інструкторів ФВ. [Терміни виконання (Наприклад: 01.09.2020 р. – 31.01.2021 р.)]

В другому підрозділі: **“Мета і принципи формування валеологічної культури студента як майбутнього інструктора з фізичного виховання у дошкільних закладах”** проаналізовано ключові концепції валеологічної культури підростаючого покоління. Показано, що центральною фундаментальною проблемою валеології є відношення до поняття індивідуального здоров'я. Визначено, що системний підхід до оцінки індивідуального здоров'я ставить в центр проблему дитини, в цілісності і багатовимірності його динамічних характеристик і висуває на перший план завдання по вихованню потреб в здоров'ї, по формуванню культури здоров'я в процес індивідуального розвитку особи і в процесі його професійного навчання, освоєння наукової літератури і досвіду діяльності дозволив виділити суперечність між необхідністю підготовки фахівця сфери ФВ, здібного до формування здорового образу життя та усвідомленню необхідності цього для інших людей, і недостатністю валеологічних знань, які студенти отримують в процесі професійної освіти, несформованістю валеологічної культури майбутнього інструктора ФВ.

У зв'язку з цим проблема дослідження полягає в тому, щоб визначити, що повинна включати професійна підготовка студентів у вищому навчальному закладі, для забезпечення необхідного рівня валеологічних знань і валеологічної культури майбутніх фахівців професійної сфери. [Терміни виконання (Наприклад: 01.02.2021 р. – 30.06.2021 р.)]

Другий розділ: “Дослідно-експериментальна робота по формуванню валеологічних знань і валеологічної культури студентів” складається з трьох підрозділів.

У першому підрозділі **“Дослідження рівня сформованості валеологічних знань у студентів у ВНЗ”** відзначаються основні завдання розробленої і апробованої автором програми «Валеологія» для студентів у ВНЗ. Встановлено, що для успішної підготовки до валеологічної діяльності майбутньому фахівцю необхідно: вивчення валеології як науки про здоров'я; вивчення педагогічної

валеології, її інтеграції; формування умінь і навиків валеологічної культури і застосування її до власного організму; оволодіння основами валеологічної психології, валеологічній фізіології, валеологічними проблемами міжособистих відносин; формування особової, соціально значимої позиції майбутнього інструктора ФВ в області здоров'я, розвиток валеологічного мислення і валеологічної етики; поглиблення і розширення валеологічних знань з вивченням теорії і практики концепції «чинників ризику», «хвороб поведінки», «шкідливих звичок» для подальшого застосування в професійній валеологічній діяльності.

Показано, що розробка курсу повинна здійснюватися з урахуванням вимог державного освітнього стандарту вищої професійної освіти, згідно якої менеджер ФВ повинен володіти наступними знаннями і вміннями. При цьому студент повинен: володіти сучасними психологічними методиками корекції емоційного стану дитини; діагностувати темперамент і характер особи, уміти складати психологічну характеристику дитини; визначати рівень розвитку групи, її психологічний клімат і соціометричний статус дитини в групі; діагностувати стиль керівництва у ДОЗ і складають рекомендації по корекції поведінки дитини в колективі; практично застосовувати знання і навички по медичних, педагогічних і психологічних методах дії на різні вікові і соціальні групи людей, мати навички організаторської і виховної роботи з ними, уміти ухвалювати професійні рішення з урахуванням соціальних наслідків, вимог етики; складати навчально-оздоровчі програми залежно від контингенту дітей (вік, стан здоров'я тощо); проводити експертну оцінку валеологічних аспектів валеологічних програм; вибирати оптимальні форми контролю реалізації професійної програми; знати основні психічні функції та їх фізіологічні механізми, співвідношення природних і соціальних чинників в становленні психіки, розуміти значення волі і емоцій, потреб і мотивів, а також несвідомих механізмів в поведінці дитини; знати основи загальної педагогіки і її спеціальних розділів; навчати дітей оцінювати свій фізичний стан, виявляти шкідливі чинники, що негативно впливають на здоров'я, використовувати фізичні навантаження, народні засоби, природні чинники, лікарські трави, як доступні і нешкідливі засоби для збереження і зміцнення здоров'я; знати специфіку

професійної діяльності в дитячому соціальному середовищі; вміти забезпечувати посередництво між особою і природою, особою і групою, особою і мікросередовищем, дітьми і дорослими; знати національні особливості побуту, культури, народні традиції релігій і вміти використовувати їх в професійній валеологічній діяльності; вміти робити вплив на відношення між людьми і ситуацію в малій групі; вміти працювати в умовах неформального спілкування, сприяючи прояву ініціативи і активної життєвої позиції кожного. [Терміни виконання (Наприклад: 30.06.2021 р. – 30.06.2022 р.) Написання наукової статті.]

В другому підрозділі “**Аналіз методів активного виховання студентів по дисципліні «Валеологія» у ВНЗ**” аналізуються сучасні методи активного виховання студентів по дисципліні «Валеологія» в межах програми підготовки спеціаліста на факультеті фізичного виховання і спорту. Розглядаються питання технології впровадження валеологічної діяльності в ДЗО у вигляді ділової гри, яка є дієвою та ефективною формою відтворення наочного і соціального змісту професійної діяльності, моделювання систем відносин. Показано, що у цій формі реалізуються наступні психолого-педагогічні принципи: принцип імітаційного моделювання конкретних умов і динаміки виробництва, принцип ігрового моделювання змісту і форм професійної діяльності, принцип спільної діяльності, принцип діалогічного спілкування, принцип двоплановості, принцип проблемної змісту імітаційної моделі і процесу її розгортання в ігровій діяльності.

Встановлено, що ігрова модель потрібна для забезпечення особового включення дошкільнят в процес валеологічного виховання. В процесі гри студент повинен провести аналіз ситуації, вичленувати проблему, перевести її в задачний вигляд, розробити способи і засоби її рішення, ухвалити само рішення і переконати інших в його правильності, здійснити практичні дії. Ді служить перш за все «інструментом» розвитку теоретичного і практичного мислення.

Діалог припускає розумову і мовну активність, і лише за цієї умови формується професійне мислення. [Терміни виконання (Наприклад: 30.06.2022 р. – 30.06.2023 р.) Написання наукової статті.]

В третьому підрозділі “**Зміна рівня сформованості валеологічних знань студентів у ВНЗ в результаті проведеного експерименту**” відзначається вагома роль валеологічної діяльності інструктора по ФВ у ДЗО у формування валеологічної культури дошкільнят. Застосовані методи та програма по втіленню у практичну роботу ДЗО валеологічної діяльності показали її високу ефективність. Це знайшло свій вираз у визначенні пріоритету активних методів виховання студентів при вивченні валеології, що опосередковано підтверджує правильність вибраного шляху підготовки майбутнього спеціаліста в галузі валеологічної діяльності у ДЗО. Саме, заняття по валеології студенти ставлять на перше місце в чинниках формування своєї валеологічної культури. Не дивлячись на те, що ними низько оцінена індивідуальна робота, студенти достатньо багато знань про здоров'я і здоровий спосіб життя отримують самостійно. При цьому визначається їх значимість у формуванні валеологічних знань для вирішення повсякденних життєвих обставин, а також інформації, отриманій на інших учбових предметах, які необхідні для розвитку та активації між предметних зв'язків.

Про зміну рівня валеологічних знань в результаті педагогічного експерименту можна судити по зсуву акценту в причинах формування здоров'я у бік активного способу життя.

Аналіз колективної роботи студентів до і після експерименту показав, що є істотна різниця у визначенні ними співвідношення чинників, що формують здоров'я дитини. [Терміни виконання (Наприклад: 30.06.2023 р. – 30.06.2024 р.) Написання наукової статті.]]

ВИСНОВКИ (прогнозовані висновки)

У результаті дисертаційного дослідження, було сформовано ряд висновків. Основні з них такі:

1. Близько половини (45,9%) студентів факультету фізичного виховання при середньому рівні валеологічних знань мають недостатні особисті ресурси, які сприяють формуванню валеологічної культури і у 72,3% випадків характеризуються невмінням розробити стратегію і навички поведінки щодо безконфліктного та ефективного спілкування між собою, з дітьми і педагогами.

2. Більшість (77,9%) студентів не володіють знаннями щодо вміння оцінити ситуацію в дитячому колективі і не можуть використовувати валеологічні знання для контролю над нею, оскільки не знають як оцінити поведінкову та психо-емоційну реакцію дітей на виклики сучасного життя.

3. У 84,5% студентів спостерігається недостатній розвиток особистих професійних ресурсів і стратегії функціональної поведінки на навиків, що у 90,0% випадків обумовлює негативні відповіді щодо когнітивного розвитку в структурі професійної валеологічної культури.

4. Для достатнього рівня сформованості готовності студентів факультету фізичного виховання і спорту до майбутньої професійної діяльності в якості інструктора з ФВ в дошкільних закладах необхідна побудова системи її формування шляхом: а) введення спецкурсу «Валеологічна підготовка фахівця по роботі з дітьми 3-6 років», в процесі вивчення якого слід знайомити студентів з основними вимогами професії до фізіолого-гігієнічних знань, які відносяться до особливостей їх професійної діяльності; б) на другому і третьому курсі в учбовий процес слід ввести пасивну педагогічну практику, в ході проходження якої студенти краще ознайомляться з особливостями майбутньої професії вже на конкретному робочому місці у ДОЗ; в) необхідно організовувати зустрічі студентів із заслуженими працівниками, адміністрацією, інструкторами з ФВ вищої категорії, випускниками факультету, які працюють в ДОЗ; г) удосконалювати стиль і результативність роботи кураторів студентських груп, оскільки саме куратор сприяє об'єднанню групи, формуванню професійно направленою студентського колективу та особистості студента.

5. Активізація процесу професійної підготовки студентів факультету фізичного виховання і спорту можлива лише за умови цілеспрямованої діяльності всіх суб'єктів навчально-виховного процесу ВНЗ по формуванню професійної готовності, валеологічної культури, бажанні працювати по одержаній спеціальності.

Науковий керівник _____ “ _____ ” _____ 20__ р.
(підпис)

Завідувач випускової кафедри _____ “ _____ ” _____ 20__ р.

(підпис)